

Handbok för språk- och kulturmedveten småbarnspedagogik i Lovisa stad

Inledning

Den här handboken är avsedd att stöda personalen inom småbarnspedagogiken i Lovisa stad i planeringen och genomförandet av en språk- och kulturmedveten verksamhet. Avsikten är också att reda ut olika begrepp som hänför sig till språk- och kulturmedvetenhet inom undervisning i finska eller svenska som andra språk. I handboken hittar du både teorikunskap och praktiska tips.

Givande lässtunder!

Innehåll

Inledning	1
Termer som används i handboken.....	3
Språk- och kulturmedvetenhet inom småbarnspedagogiken	4
Arbetsbilden för språk- och kulturläraren inom småbarnspedagogik.....	4
Språk- och kulturmedveten lärmiljö.....	5
Exempel på språk- och kulturmedvetenhet i den sociala lärmiljön.....	6
Exempel på språk- och kulturmedvetenhet i den fysiska lärmiljön	7
Den språk- och kulturmedvetna personalens verksamhet.....	7
Att stärka barnets delaktighet.....	8
Exempel på hur man på ett bra sätt kan främja delaktighet	9
Samarbetet med flerspråkiga och mångkulturella familjer	9
Tolktjänster	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Instruktioner för registrering i Suomen Tulkkauspalvelu Oy:s bokningssystem.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Samarbete med vårdnadshavarna	10
Minneslista för inledningssamtalet inom småbarnspedagogiken	10
Familjer där det talas såväl finska som svenska	11
Utredning av nivån på barnets modersmål om modersmålet inte är finska eller svenska	11
Att stöda barnets eget eller egna modersmål i småbarnspedagogiken.....	12
Att lära sig ett språk	13
Skeden i språkutvecklingen.....	13
Två- och flerspråkighet	14
Undervisning i finska eller svenska som andra språk	14
Att lära sig ett främmande språk	15
Ämnesområden inom S2-undervisningen.....	16
Tips till S2-undervisningen	19
Språkmaterialskåpet	22
Åskådningsfostran.....	22
Källor	23

Termer som används i handboken

Heldagspedagogik

Med heldagspedagogik avses sådan pedagogisk verksamhet vars uppställda mål berör alla situationer inom småbarnspedagogiken, såväl planerade som spontana. Det kan till exempel röra sig om morgonsamlingar eller samlingar under dagen, matsituationer, påklädningssituationer, smågruppsverksamhet eller sago- och lekstunder.

Språkmedvetenhet

Med språkmedvetenhet avses pedagogisk verksamhet där man stöder barnets språkliga färdigheter och språkutveckling via en mångsidig språklig växelverkan och en rik språkmiljö där man uppmuntrar barnen att använda språk och vara nyfikna på olika språk. Småbarnspedagogikens uppgift är att stärka barnens språkliga färdigheter och utvecklingen av deras språkliga identitet. Förutom det talade språket kan begreppet språk även syfta på kommunikation med bilder eller tecken.

Kulturmedvetenhet

Den kulturmedvetna småbarnspedagogiken tar i beaktande de olika kulturer som förekommer i gruppen. Man kan till exempel uppmärksamma helger inom olika kulturer samt lära barnen att respektera den kulturella mångfalden. Ifall det inte finns representanter i gruppen för andra kulturer än den dominerande kulturen, kan kulturmedvetenheten betonas med hjälp av egna kulturella fester och genom att ta hänsyn till andra kulturer i Finland och närområdena, till exempel romska och samiska kulturer.

S2-undervisning (undervisning i finska eller svenska som andra språk)

S2-undervisningen är pedagogiskt planerad verksamhet och är avsedd för barn vars modersmål är något annat än finska eller svenska. Undervisningen kan ingå i heldagspedagogiken, ordnas i små grupper eller ges som individuell undervisning. Undervisningen fungerar optimalt om man i helhetspedagogiken för gruppen understryker språkmedvetenhet och dessutom i små grupper och genom individuell undervisning fördjupar sig i ord- och begreppsinsläring som är anpassad för det specifika behovet hos barnet.

Invandrare

En person som har flyttat från ett land till ett annat. Begreppet syftar på personer som av olika skäl flyttat till Finland. Flytten kan till exempel bero på familjeskäl, studier, arbete eller flyktingskap på grund av förhållanden i landet man kommer från. (Institutet för hälsa och välfärd 2021)

Asylsökande

En person som ansöker om uppehållstillstånd (asyl) i en främmande stat på grund av behovet av internationellt skydd. (Institutet för hälsa och välfärd 2021)

Kvotflykting

En person som FN:s flyktingkommissariat UNHCR har ansett vara flykting eller någon annan person i behov av internationellt skydd som kommer till Finland från ett annat land för vidarebosättning. Flyktingkvoten (hur många som tas emot) bestäms av riksdagen i samband med behandlingen av statsbudgeten. (Institutet för hälsa och välfärd 2021)

Modersmål

Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt eget språk och sin kultur. Man kan ha flera modersmål och begreppet kan avse flera olika saker. Det kan vara det språk som personen lärt sig som sitt första språk eller det språk som personen kan bäst eller som hen identifierar sig med. Modersmålet användes också för att bevara och föra vidare en kultur från en generation till annan (Utbildningsstyrelsen 2022). I Finlands befolkningsregister kan man endast föra in ett modersmål per person även om personen i verkligheten skulle ha fler modersmål.

Ett tvåspråkigt barn

Ett barn som talar två språk som sitt modersmål.

Ett flerspråkigt barn

Ett barn som har fler än två modersmål.

Ett flerspråkigt och multikulturellt barn

Med ett flerspråkigt och multikulturellt barn avses i detta sammanhang ett två- eller flerspråkigt barn som representerar någon annan kultur utöver den finländska eller finlandssvenska kulturen. Som exempel kan nämnas barn med invandrarbakgrund.

Språk- och kulturmedvetenhet inom småbarnspedagogiken

I grunderna för planen för småbarnspedagogik nämns det att de språkliga och kulturella aspekterna berör alla barn som deltar i småbarnspedagogiken. Man ser de olika språkliga och kulturella skillnaderna som berikande och positiva omständigheter. En språk- och kulturmedveten småbarnspedagogik innebär att olika språk, kulturer och åskådningar knyts samman så att de blir en naturlig del av den småbarnspedagogiska helheten. (Utbildningsstyrelsen 2022, Grunderna för planen för småbarnspedagogik)

Inom småbarnspedagogiken ska man bekanta sig med alla språk och kulturer som förekommer i barngruppen och närmiljön. Man kan också fokusera på de officiella språken och andra språk och dialekter som talas i Finland. I den språk- och kulturmedvetna småbarnspedagogiken funderar vi tillsammans med barnen kring frågor som berör språk, religion, åskådningar samt kulturbundna traditioner, vanor och fester. Genom att på ett öppet och positivt sätt behandla dessa frågor lägger vi grunden till uppbyggnaden av barnets egen världsbild. Småbarnspedagogiken har också i uppgift att vidarebefordra det finska kulturarvet (Vanda stad 2021).

Arbetsbilden för språk- och kulturläraren inom småbarnspedagogik

Småbarnspedagogiken i Lovisa stad har en ambulerande språk- och kulturlärare (KIEKU). Till hennes uppgifter hör främst att besöka sådana grupper där det finns barn som deltar i S2-utbildning. KIEKU deltar i gruppernas pedagogiska utvärdering (med till exempel SpråkPeda blanketter), planering och genomförande av samordnad undervisning och samundervisning så att gruppernas pedagogik och verksamhetsmiljöer på bästa sätt stöder barns språkutveckling. Hon deltar med gruppens personal i SpråkPeda-bedömningar och utvärderar finska kunskaperna hos de barn som deltar i S2-utbildning, två gånger om året med testmaterialet Kippin *”Roihusten eväsretki”*. Därutöver deltar KIEKU vid behov i samtal inför uppgörandet av barnets plan, startsamtalet då ett nytt barn inleder sin vistelse inom småbarnspedagogiken och vid informationsöverföringssamtal då barnet till exempel ska börja i förskolan. Under samtalet inför uppgörandet av barnets plan går hon igenom barnets

språkutveckling i finska med vårdnadshavarna samt vägleder dem i vikten av att stödja barnets eget modersmål.

Språk- och kulturläraren handleder både finskspråkig och svenskspråkig personal inom småbarnspedagogiken i frågor som gäller språk- och kulturmedveten pedagogik. Man kan be henne om en introduktion i skapandet av en språk- och kulturmedveten lärmiljö, om Kippin-materialet eller S2-undervisning ifall materialet eller metoderna inte är bekanta för personalen. Dessutom för KIEKU statistik över barn, vars modersmål är annat än svenska eller finska.

Språk- och kulturmedveten lärmiljö

Grunden för den språk- och kulturmedvetna lärmiljön är barngruppen och barnen som deltar i verksamheten. I planeringen ska man beakta barnens behov, önskemål och kulturella bakgrund. Lärmiljön lever naturligtvis ständigt och den bör utvecklas enligt de förändrade omständigheterna. En språkligt god lärmiljö grundar sig speciellt på en positiv atmosfär och en god växelverkan med uppskattande underton. Den vuxna är alltid ansvarig för atmosfären som bildas. Barnen iakttar också de vuxnas ordlösa kommunikation och bildar därav en bild av sig själv som språkinlärare. En god lärmiljö stöder samarbetet och delandet av kunskap och ger barnen möjlighet till ömsesidig samvaro och deltagande i verksamheten. Målet för lärmiljön är att väcka barnets intresse och locka hen att pröva och undersöka nya saker. Väl organiserade lekstationer stöder växelverkan och bidrar till att barnet tillägnar sig språket. Genom att växla mellan olika teman får barnet nytt ordförråd och det öppnas nya möjligheter för språkanvändningen. (Programmet Ota koppi)

Att få bekanta sig med olika språk, åskådningar, kulturer och trosuppfattningar vidgar såväl barnens som personalens världsbild och bidrar till en accepterande atmosfär (Vanda stad 2021). Lärmiljön ska göra det möjligt att se och höra olika språk och kulturer. På det sättet får barnet möjlighet att förstärka sin kulturidentitet och sin jagbild. En verksamhetsmiljö som är rikligt försedd med bilder gör varje barn synlig i gruppen. Till en språkmedveten lärmiljö hör även att förfärdiga, införskaffa och använda mångsidigt material som stöder utvecklingen av språket. (Programmet Ota koppi)

I Lovisa stad använder vi oss av ett verktyg som heter SpråkPeda. Blankett 1: Utvärdering av den språk- och kulturmedvetna lärmiljön bifogas till gruppernas verksamhetsplan. Det är meningen att man fyller i och uppdaterar blanketten och årligen i takt med verksamhetsplanen, speciellt alltid då det hänt stora förändringar i gruppen. Alla fyller i denna blankett oavsett om man har flerspråkiga eller multikulturella barn i gruppen. Avsikten är att stöda gruppernas språk- och kulturmedvetenhet och väcka tankar kring ämnet, eftersom kulturmedvetenhet berör alla barn inom småbarnspedagogiken oberoende av deras eget språk- och kulturarv.

Exempel på språk- och kulturmedvetenhet i den sociala lärmiljön

Vi har respekt för andra och betonar jämlikhet och antirasism.

Vi använder oss av den mångkulturella personalens kunskande.

Vi talar om språk och kulturer i positiv anda.

Vi har en inbjudande och ivrig atmosfär.

De olika språken får synas och höras, alla språk är likvärdiga.

Vi uppmärksammar musik, fester, mat m.m. från olika språk och kulturer.

De gemensamt med familjerna uppsatta målen: Vi tar med familjerna som kulturexpertter i planeringen och genomförandet av verksamheten.

Exempel på språk- och kulturmedvetenhet i den fysiska lärmiljön

Hälsningar och tack på olika språk.

Familjefoton och familjeord på olika språk (bild: bildbanken pexels.com).

Böcker med olika slags människor
ur olika kulturer.

Språk som talas i gruppen kan tas fram till exempel som en språkblomma på väggen eller som pratbubblor.

En kulturvägg där man visar seder
i olika kulturer, vanor, helger, mat
med mera.

Grupputrymmen som stöds med bilder, till exempel med en lektavla i bildform eller en matlista i bildform.

De teman eller ämnena som behandlats i gruppen sätts upp på väggen som foton eller pyssel.

Världskartan/jordgloben
och de olika ländernas
flaggor.

Den språk- och kulturmedvetna personalens verksamhet

Inom den språkmedvetna småbarnspedagogiken har man insikt om språkets centrala betydelse i barnens utveckling, inlärning, växelverkan och samarbete. Språken finns närvarande överallt och berör oss alla. Deras betydelse för uppbyggandet av identiteten och tillhörigheten till samhället är av märkbar betydelse. Medlemmarna i personalen behöver vara medvetna om att de fungerar som språkmodeller för barnen och

uppmuntra barnen till ett mångsidigt språkbruk och bereda förutsättningar att öppet få bekanta sig med olika språk. (Vanda stad 2021)

Precis som i vilken annan pedagogisk verksamhet som helst behöver personalen vara medveten om sina egna verksamhetsmetoder för att kunna arbeta på ett språk- och kulturmedvetet sätt. Det är viktigt att fundera "varför gör jag såhär och stöder det barnens lärande?". Många har redan färdigt stor praktisk erfarenhet av språkmedvetenhet, den måste bara upptäckas och tas i bruk på bästa tänkbara sätt. Speciellt viktigt är det också att ta bilderna i grupputrymmet i aktivt bruk istället för att lämna dem oanvända som en obetydlig del av omgivningen. Man kan till exempel ta de olika hälsningarna på olika språk som finns på väggen som en del av lekstunderna eller morgonsamlingen. Allt det här stöder också förverkligandet av kvalitativ småbarnspedagogik i grupperna.

Att stärka barnets delaktighet

Med barnets delaktighet avses att barnen inom småbarnspedagogiken är aktiva aktörer och medlemmar av gruppen. Barnens tankar och åsikter ska höras och tas i beaktande, och barnen ska ha möjlighet att påverka frågor som berör deras liv. (Utbildningsstyrelsen, delaktighet i småbarnspedagogiken 2022)

Inom småbarnspedagogiken bemöts var och en som den hen är, oavsett vilken etnisk grupp eller kultur hen representerar. Ifall småbarnspedagogikens omgivning ideligen förstärker barnets invandraridentitet, finns det en risk för att barnet inte i första hand ser sig själv som ett barn utan som en invandrare. Man bör därför komma ihåg att aldrig placera barnet i en position som representant för en särskild kultur till exempel i språkfrågor, utan det är personalens uppgift att på förhand exempelvis ta reda på hur ett uttryck sägs på ett visst språk. I överraskande situationer kan den språkliga expertisen erbjudas åt hela barngruppen, så att ingen försätts i fokus mot sin vilja (fråga till exempel "kan någon av er säga god morgon på franska?" i stället för "kan du Maria säga det här på franska?"). Barnet ska ha möjlighet att uttrycka sig själv, sina åsikter och tankar via de uttrycksmedel som finns till hands. Därför är det viktigt att personalen ständigt utvecklar sina delaktighetsfrämjande verksamhetsmetoder och strukturer och tar hänsyn till att situationen i gruppen ständigt förändras. Personalen måste diskutera sina värderingar och attityder och ha beredskap att möta mångfald samt skapa lika möjligheter för alla barn att delta i gruppen. (Vanda stad 2022)

Den delaktiggörande småbarnspedagogiken höjer barnets känsla av att höra till gruppen och den sociala gemenskapen samt upplevelsen av att vara värdefull sådan som hen är. Många av de barn som precis har börjat lära sig finska eller svenska hamnar lätt utanför till exempel i den fria leken. Därför skulle det vara viktigt att den vuxna deltar i leken som ett språkligt stöd och på så sätt ger barnet möjlighet att höra till gruppen. Det är också viktigt att överväga hur delaktigheten förverkligas hos barn som ännu inte alls talar det språk de håller på att lära sig.

Exempel på hur man på ett bra sätt kan främja delaktighet

Lekstunderna:

Den vuxna i gruppen finns med som stöd under lekstunderna och använder bildstöd så som det lämpar sig i leken. Barnet kan i hemleken exempelvis visa med en bildtavla att byket måste tvättas eller att hen vill ha en kopp kaffe. I planeringen av ledda lekstunder är det viktigt att på förhand fundera ut vilka bilder som behövs i ifrågavarande lek. Kom också ihåg smågruppernas gemensamma, ledda lekar där alla leker samma lek tillsammans, t.ex bussleken*(s. 18).

Känslotavla:

På morgonen sätter varje barn som anländer till dagis sitt namn (eller ännu bättre: en bild+namnet) på en gemensam känslotavla, där olika känslor representeras av bilder. Barnet berättar på detta sätt hur hen känner sig ifrågavarande morgon och hälsar samtidigt på den emottagande vuxna.

"Vad gjorde du under veckoslutet?":

Den här frågan är ganska vardaglig och hör till många gruppers måndagssamling, men den lämnar lätt barn som håller på att lära sig ett språk utanför. Som hjälp kan man ta fram bilder som föreställer de vanligaste veckoslutssysslorna och dra ett kort i taget från en påse. Frågan formuleras på nytt "Ifall du gjorde det här på veckoslutet så får du hoppa/visa tummen upp". Med aktiva vårdnadshavare kan man också använda ett resehäfte eller be vårdnadshavaren skicka bilder till daghemmets telefon om händelser från veckoslutet.

Sagostunder:

Det lönar sig att planera väl på förhand i stället för att spontant välja en sagobok som man läser.

Då man väljer sagoboken på förhand, har man möjlighet att gå igenom grundbegrepp i boken med bilder redan före sagostunden med de barn som håller på att lära sig språket. Visuellt kan man stöda berättelsen till exempel med bordsteater. Man kan också snabbt rita upp frågor som behandlas i boken medan man läser.

Ett bra sätt är också att dela gruppen i mindre grupper enligt den språkliga nivån och läsa sagor vars svårighetsgrad motsvarar barnens språkförmåga i gruppen. Det lönar sig också att läsa samma bok flera gånger och behandla dess innehåll på olika sätt även i andra sammanhang i verksamheten. På så sätt får barnet uppleva flera upprepningar och lär sig orden lättare.

En tavla för val av lekar:

En tavla för val av olika lekar är redan i aktiv användning i många grupper och det lönar sig att fortsätta med det. Det är viktigt att uppdatera valmöjligheterna på tavlan då och då. Om det i gruppen finns flera barn som inte känner igen sitt namn kan det vara bra att börja använda foton på barnen. De vuxna kan också gärna ha namnförsedda bilder på sig på tavlan för att visa i vilken lek de kommer att delta i denna gång.

Samarbetet med flerspråkiga och mångkulturella familjer

Inom småbarnspedagogiken är det personalens uppgift att informera vårdnadshavarna om målen för småbarnspedagogiken, verksamhetens innehåll och metoder. Man bör samtala med de flerspråkiga och multikulturella vårdnadshavarna om familjens språkliga miljö, om språkval, om uppbyggnaden av den flerspråkiga och mångkulturella identiteten samt om modersmålets betydelse och de olika skedena i modersmålets eller modersmålens utveckling. Barnet integreras i det finska samhället via småbarnspedagogiken (Utbildningsstyrelsen 2022, Grunderna för planen för småbarnspedagogik).

I Lovisa stad använder vi blanketterna 2A och/eller 2B i SpråkPeda då vi diskuterar den språkliga miljön med familjen. Diskussionen förs i samband med inledningssamtalet, där språk- och kulturläraren inom småbarnspedagogik kan vid behov delta.

Samarbete med vårdnadshavarna

Samarbetet mellan småbarnspedagogiken och vårdnadshavarna ska alltid börja byggas upp på personalens initiativ. I samarbetet ska respekten och förståelsen för personer från andra kulturer ska synas, och personalen ska bemöda sig om att möjliggöra jämlik växelverkan för vårdnadshavarna (till exempel använda tolk, veckoschema med bilder, resehäfte). Personalen bör lära känna igen sina egna kulturbundna fördomar och tankemodeller och sträva efter att välkomna familjer från andra kulturer med öppet sinne. Man fostrar sina barn på olika sätt i olika kulturer och därför är det viktigt att samtala med vårdnadshavarna om den finska pedagogiska kulturen och våra vanor.

Minneslista för inledningssamtalet inom småbarnspedagogiken

Goda verksamhetssätt då man vill uppmärksamma delaktigheten bland flerspråkiga och multikulturella vårdnadshavare:

Öppet samarbete med familjerna

Man använder alltid tolk då det finns ett behov och klargör de finländska uppfostrings- och verksamhetsprinciperna för familjer som flyttat från andra kulturer, respekterar andra språk och kulturer.

Vårdnadshavarna är experter på sitt eget språk och sin kultur.

Man kan till exempel be vårdnadshavarna att ta med bilder på högtider och maten i deras kultur och placera dessa synligt i gruppen. Också sagostunder på olika språk är lätta att genomföra med vårdnadshavarnas hjälp ifall de kan komma till daghemmet under dess verksamma tid.

Vecko- och dagsschema med bilder i gruppen

Genom att göra ett vecko- eller dagsschema med bilder uppmärksammar du såväl de barn som håller på att lära sig språket samt deras familjer.

Avslappnade evenemang för familjer

Dessa ger möjligheter för föräldrarna att delta i den småbarnspedagogiska verksamheten med låg tröskel.

Resehäfte med bilder

I resehäftet kan man till exempel rita upp huvudhändelserna under barnets dag i daghemmet och limma in de ord som man lärt sig under S2-stunderna (familjerna kan sedan gå igenom dem på sitt eget hemspråk).

Kulturernas festkalender

Man kan antingen införskaffa eller kopiera upp en kalender från webben med information om fester och helger ur olika kulturer. Gruppen kan då lättare uppmärksamma dessa i verksamheten.

Familjer där det talas såväl finska som svenska

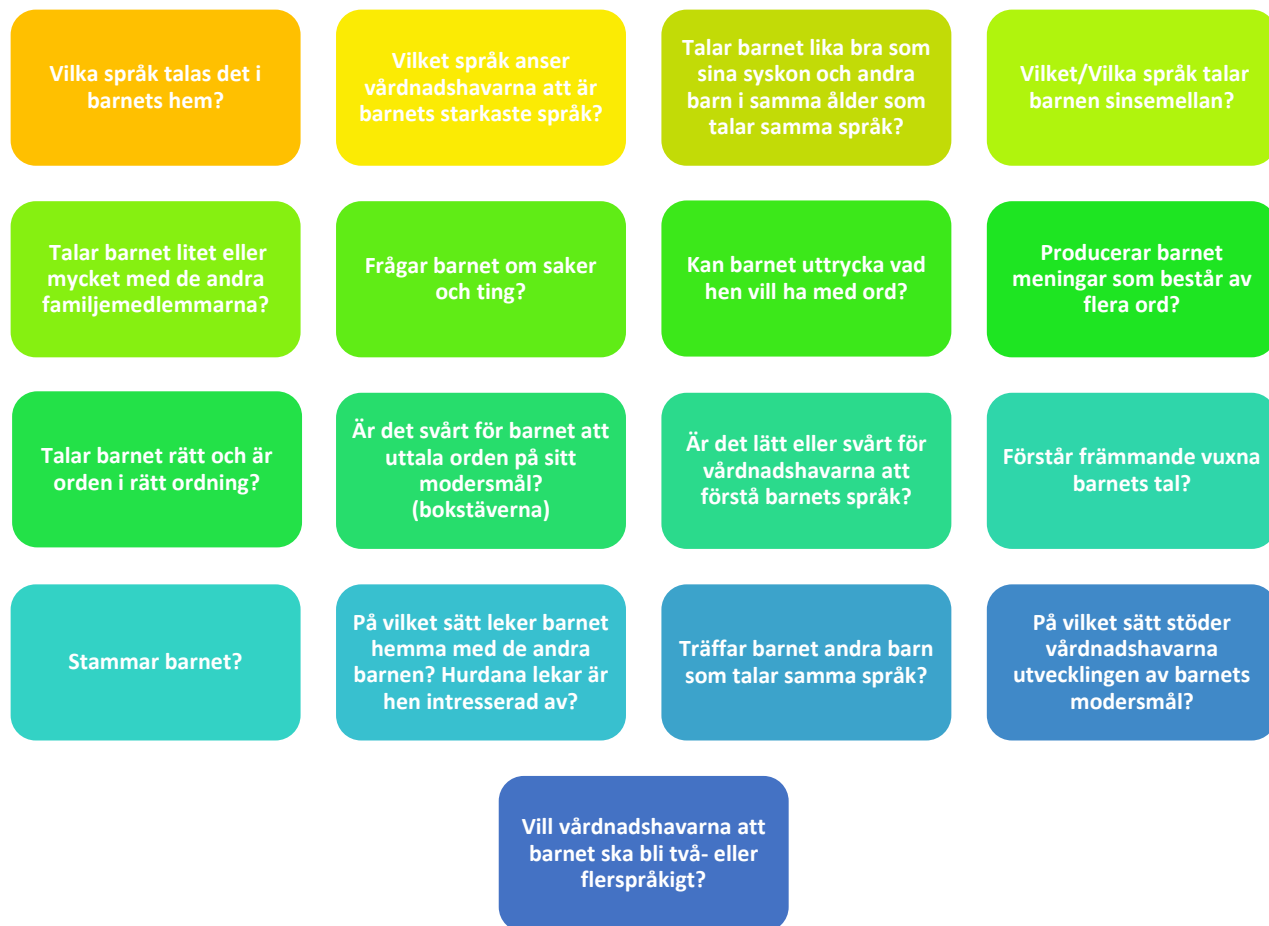
I småbarnspedagogen deltar det två- och flerspråkiga barn som till sitt modersmål talar såväl finska som svenska. För dessa barns språkliga identitet är det viktigt att båda språken stöds jämnt och att man uppmuntrar barnen att använda vardera språk (Utbildningsstyrelsen, 2022: Grunderna för planen för småbarnspedagogik). Vårdnadshavarna i dessa två- eller flerspråkiga familjer blir tvungna att göra språkval på ett helt annat sätt än i familjer med endast ett språk. De måste i god tid bestämma barnets språk i småbarnspedagogen och också det kommande skolspråket. Barnets språk under tiden för småbarnspedagogiken kan av ett eller annat skäl bli det språk som inte kommer att vara barnets skolspråk och då är det av synnerlig vikt att påminna vårdnadshavarna om att det är viktigt att stöda skolspråket i hemmet. I en sådan situation stöder småbarnspedagogen skolspråket enligt bästa förmåga, på samma sätt som utvecklingen av modersmålet hos barn med två eller flera modersmål.

Utredning av nivå på barnets modersmål om modersmålet inte är finska eller svenska

Det är mycket viktigt att diskutera med barnets vårdnadshavare om barnets modersmålsutveckling och -kunskaper redan vid inledningssamtalet i småbarnspedagogen och likaså i fortsättningen i utvecklingssamtalen med familjen. Samtidigt ska man klargöra det tidiga stödets betydelse och vårt sätt att göra saker för vårdnadshavarna, då det för dem kan kännas främmande och rentav sårande. Detta är nödvändigt, för om det språkliga stödet för modersmålet kommer in för sent, påverkar det också inläringen av finska eller svenska som andra språk. Personalen inom småbarnspedagogen bör vara medveten om barnets eventuella utmaningar i utvecklingen av modersmålet och andra språk. (Kotka stad, 2019)

Information för vårdnadshavare om modersmålets betydelse (broschyrer på olika språk): [Oman äidinkielen merkitys -esitteet – Monikulttuurinen opetus \(turku.fi\)](#)

Man kan försöka fastställa på nivån på barnets modersmål i diskussionerna med vårdnadshavarna med hjälp av följande frågor:

Frågorna (på finska): [Neuvola](#) | [Ota koppi \(otakoppi-ohjelma.fi\)](#)

Att stöda barnets eget eller egna modersmål i småbarnspedagogiken

Det är i första hand inom familjernas ansvarsområde att bevara och utveckla det egna modersmålet eller de egna modersmålen (Utbildningsstyrelsen 2022). Småbarnspedagogiken har i uppgift att i den mån det är möjligt ge barnet tillfällen att använda och tillägna sig sitt eller sina modersmål. Intresset för och uppskattningen av familjernas kultur och språk inverkar direkt på utvecklingen av barnets självkänsla och stöder hens kulturidentitet. (Vanda stad 2021)

Så här stöder du utvecklingen av modersmålet hos ett barn med flera språk och kulturer:

Styr barn som talar samma språk till gemensamma lekar på deras eget modersmål.

Visa intresse för barnets språk och kultur. Gällande detta finns det praktiska i avsnittet Språk- och kulturmedveten lärmiljö.

Använd dig av flerspråkiga vårdnadshavares och kollegors kunnande. Vårdnadshavarna kan till exempel komma och hålla en sagostund på olika språk.

Tillåt blandspråk. Det är naturligt att språken blandas ibland då talaren är två- eller flerspråkig.

Uppmuntra barnet att använda sitt eller sina modersmål om hen inte kan framföra det hen vill säga på finska eller svenska.

Lyssna till exempel på födelsedagssången och andra sånger som passar in i era teman på barnets modersmål.

Samarbete med biblioteket

Låna en till temat passande bok på biblioteket både på finska eller svenska och på barnets eget modersmål. Barnet kan till exempel låna hem boken på sitt modersmål och fördjupa sig i innehållet.

Kom ihåg att biblioteket också har ljudböcker!

Att lära sig ett språk

Den språkliga identiteten utvecklas, då barn handleds och stöds i de centrala delområdena för språkliga färdigheter såväl hemma som i småbarnspedagogiken (Utbildningsstyrelsen 2022, Grunderna till planen för småbarnspedagogik).

De centrala delområdena i barnets språkutveckling inom småbarnspedagogiken:

Förmåga till växelverkan

Förmåga att förstå språk

Förmåga att producera talat språk

Förmåga att kunna använda språket

Språkligt minne och ordförråd

Språk-medvetenhet

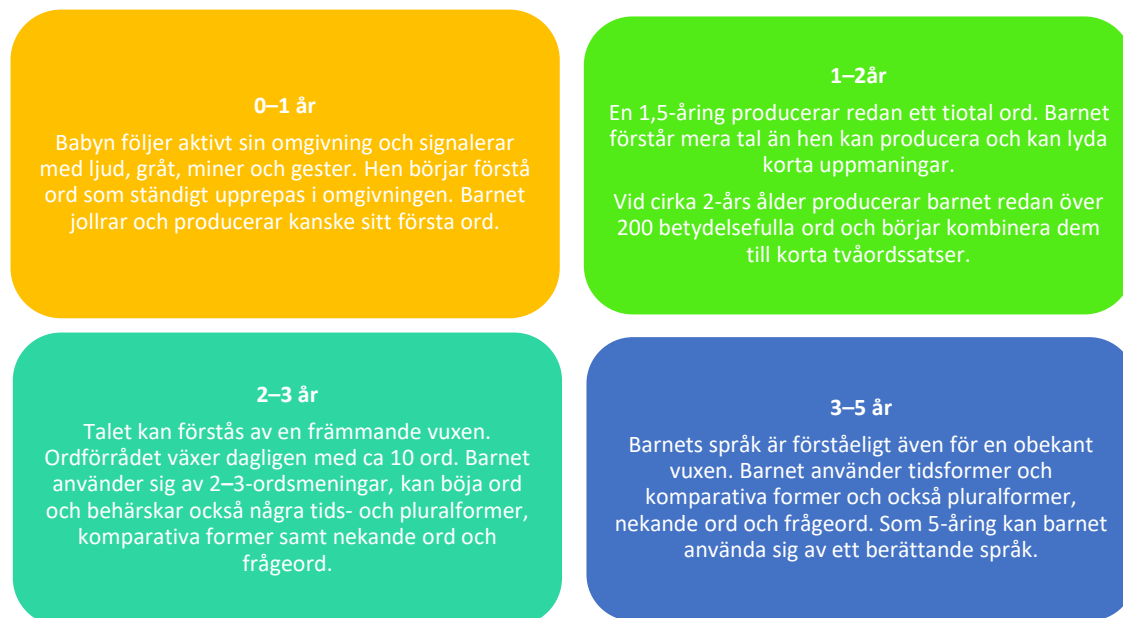
(Utbildningsstyrelsen 2022, Grunderna för planen för småbarnspedagogik)

Skeden i språkutvecklingen

Barnets språkutveckling kan anses börja redan innan födelsen. Fostret hör de första ljuden redan i livmodern och babyens utveckling framskrider snabbt. Då barnet nått förskoleåldern har hen vanligtvis redan lärt sig det egna modersmålets ordförråd, grunden för hur språket är uppbyggt, talmotoriken och de centrala färdigheterna för växelverkan. Det är viktigt att personalen inom småbarnspedagogiken känner till språkutvecklingens skeden eftersom den tidiga språkutvecklingen utgör grunden för den senare språkutvecklingen. Då de vuxna nära barnet handlar konsekvent lär sig barnet att hen kan lita på att få stöd och hjälp. Då barnet

litar på omgivningen är hen också nyfiken och aktiv i nya situationer. Genom positiva lärupplevelser lär sig barnet allt mer. (Niemitalo-Haapola, Haapala, Ukkola 2020, s. 9 och 17)

Nedan beskrivs språkutvecklingen åldersenligt. Du uppmärksammar väl att olika barn i samma ålder kan vara på väldigt olika nivåer i sin språkinläring.

[Puheen ja kielen kehitys I Hjärnförbundet](#)

Två- och flerspråkighet

Ett barn kan bli tvåspråkigt av olika orsaker och på olika sätt. En enspråkig familj kan flytta till en ny språkmiljö eller så kan det ursprungligen finnas flera språk i familjen, till exempel så att vardera föräldern talar olika språk och som hemspråk talas ett tredje språk. Barnet tillägnar sig i vardera situationen alla språk som finns i dess omgivning i sin egen takt. Tvåspråkighet och flerspråkighet betyder olika saker. I vardera ingår liknande drag, men att växa upp till flerspråkighet är mer komplext och känsligare för olika förändringar. Flerspråkighet kräver flera medvetna val av vårdnadshavarna och ökar behovet av samarbete och eventuellt stöd. (Kotka stad, 2019.) Det är ändå viktigt att minnas att flerspråkighet, trots sin komplexitet, inte betyder att barnet nödvändigtvis skulle ha eller få svårigheter i språkinläringen. Även vuxna är oftare flerspråkiga än enspråkiga. Flerspråkighet betyder inte att man måste kunna alla språk lika bra. En finskspråkig ungdom som går ut grundskolan är högst sannolikt flerspråkig och kan förutom svenska åtminstone delvis finska och två främmande språk.

Man kan bli två- eller flerspråkig samtidigt (simultant) eller lära sig ett nytt språk efter ett annat (successivt). Vid simultan inläring av två- eller flera språk lär sig personen varterdera språket samtidigt och vid successiv inläring lär man sig språken efter varandra. Det starkaste språket hos en flerspråkig person kan vara det samma genom hela livet eller kan variera beroende på livssituation, boningsort eller diskussionsämne.

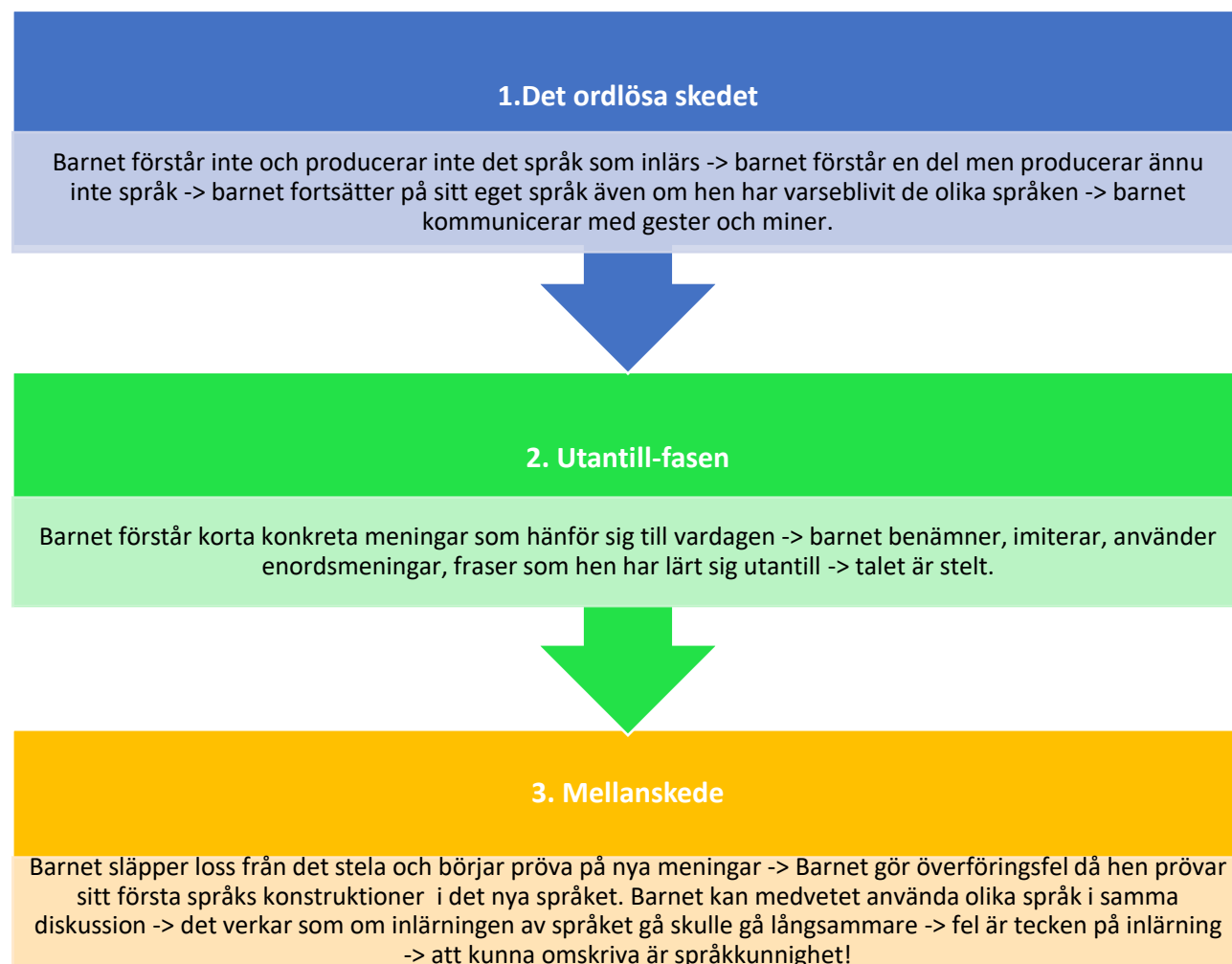
Undervisning i finska eller svenska som andra språk

Då man lär ut finska eller svenska som andra språk utvecklar man språket målmedvetet och med hjälp av en pedagogisk plan genom att beakta barnets behov och förmåga att lära sig språk. Med hjälp av mångsidiga kommunikationssituationer och lärmiljöer ges barnen möjlighet att använda och tillägna sig språket i olika fostrings- och undervisningssituationer. Ett konkret språk och ett uttrycksförråd som används i vardagen ska vara utgångspunkten för att tillägna sig det andra språket (Utbildningsstyrelsen 2022, Grunderna för planen

för småbarnspedagogik). Personalen inom småbarnspedagogik bör minnas att inläringen av finska eller svenska som andra språk inte ska förväxlas med det stöd specialläraren ger, utan att ansvaret för planeringen och genomförandet av undervisningen ligger på gruppens personal.

Att lära sig ett främmande språk

Ett barn som håller på att lära sig ett språk lär sig först att förstå och uttrycka grundläggande element som är viktiga för hen. Förmåga att flytande prata om vardagliga saker kallas ytligt flyt. Beroende på barnet tar det ett till tre år för att nå ett ytligt flyt. För skolvärlden behöver barnet uppnå en djupare nivå av språkkunskap, ett språk att tänka med. Med djupinläring avser man barnets förmåga att processa och tillgodogöra det inlärd, i stället för att lära sig utantill. (Vasa stad 2018)

(Kotka stad 2019)

Inom småbarnspedagogiken i Lovisa stad används Räven-testet och SpråkPedas blanketter vid uppföljningen av språkinläringen av det andra språket. Därutöver gör språk- och kulturläraren inom småbarnspedagogik ett språktest med hjälp av materialet Kippin *"Roihusten eväsretki"* för de barn som fyllt tre och får S2-undervisning två gånger per år. Språkutvärderingstestet *"Roihusten eväsretki"* ger ett mer omfattande information om barnets inläring av språket. Det är viktigt med uppföljning med tanke på såväl pedagogisk dokumentering som planering. Det är alltid gruppens personal som ansvarar för uppföljningen, planeringen, genomförandet och dokumenteringen av språkinläringen och språkundervisningen dess. KIEKU fungerar som stöd i allt det ovan nämnda.

Målen i undervisningen ställs alltid upp enligt barnets kunskapsnivå, och i utvärderingen noterar man det som barnet har haft möjlighet att lära sig. Man utvärderar till exempel inte ordförrådet om vinter innan barnet haft en konkret möjlighet att bekanta sig med orden under vintern. Utvärderingen ger värdefull information om vilka ord man behöver gå igenom i undervisningen och i vilka frågor barnet behöver tilläggsstöd. Det är viktigt att planera undervisningen så att barnet lär sig ord som har praktisk betydelse och att barnet lär sig att uttrycka sig i vardagen inom småbarnspedagogiken. Som stöd i undervisningen använder man olika visuella stödformer såsom bilder, videor eller vardagliga föremål som är bekanta för barnet.

Då man planerar språkundervisningen är det viktigt att se till att heldagspedagogiken är planerad på ett språkmedvetet och språkstödande sätt. Detta stöder alla barn i gruppen och ger dem mångsidiga verktyg att lära sig svenska eller finska. Dessutom kan personalen då det är möjligt anordna individuell undervisning eller smågruppsundervisning, så kallade S2-stunder. Det lönar sig att börja undervisningen från grundläggande ord, såsom familjeord och termer som hänför sig till barnets dag i småbarnspedagogiken, men då barnet kommit framåt från det ordlösa skedet utvidgas undervisningen till att omfatta andra aktuella teman i gruppen.

Småbarnspedagogiken i Lovisa stad har skaffat materialpaketet En dag med familjen Kippin till varje daghem. Materialpaketet innehåller ett färdigt material och anvisningar för en mångsidig språkundervisning. Om materialet är nytt för dig och du önskar idéer för hur du ska använda det, kan du kontakta språk- och kulturläraren för att boka en tid för introduktion.

Ämnesområden inom S2-undervisningen

Exempel på helhetsbetonad S2-undervisning

I början på hösten är temat skördetid och kompisrelationer. Den helhetsbetonade pedagogiken är planerad så att teman granskas i olika smågrupper, bland annat med hjälp av sagostunder, musik och bildkonst.

I gruppen används rikligt med bildstöd i dagens alla olika stunder och personalen deltar som en aktiv del i de fria lekstunderna för att fungera som ett aktivt stöd för utvecklingen i såväl språket som kompisrelationerna. Dessutom hålls S2-stunder för gruppens flerspråkiga och mångkulturella barn (antingen individuellt eller i smågrupper) där man också går igenom de ord som ingår i temat.

På detta sätt får barnen möjligast många upprepningar och möjligheter att öva sig i språket. Gällande språkinläring är det viktigt att minnas att det alltid är den vuxna som ansvarar för att barnet får den rätta språkmodellen.

Under lekstunderna har barnet möjlighet att öva sitt språkbruk i kontakt med andra barn. Den vuxna behövs i lekstunden för att försäkra att det barn som övar på språket får vara delaktig i leken.

Exempel på visuellt stöd i temat skördetid:

Att undersöka riktiga rot- och grönsaker, sånger och ramsor med bildstöd, bordsteater (till exempel Sagan om den lilla röda hönan), aktivitetstavlor och bilder som hjälp under diverse stunder, bilder som passar in i ämnet som stöd i lekar och under andra delar av dagen.

Undervisningen ska vara lekfull och aktiv och ta barnets intresseområden i beaktande. Saker konkretiseras via bilder, ljud, videor och färger.

I följande tabell får du exempel på lämpliga ämnesområden för undervisningen med anknytande ordförrådsteman och språkområden. Du kan använda dig av tabellen vid planeringen av S2-undervisningen. Lägg märke till att ämnesområdena kan användas som teman i hela gruppen om man så vill. Man kan alltså

tillämpa dessa i gruppens undervisning som helhet, det vill säga inte endast på individuellt plan eller i smågrupper. De lekar och spel som utmärkts med tecknet * förklaras under tabellen.

Ämne	Teman	Praktiska exempel för att öva ord
Jag och min familj	Personliga pronomen, kläder, färger, familjemedlemmar, kroppsdelar, känslor, sinnen	Kim-lek, kategoriseringslekar t.ex. varuhuslek*, dockhuslek, hemlek, färgläggningsuppgifter (t.ex. färglägg kroppsdelarna med rätt färg), bilder, bilder på barnets egen familj
Hemmet	Olika rum och deras inredning samt verb som hänför sig till dem. Leksaker och repetition av familjemedlemmar.	Materialet En dag med familjen Kippin och de uppgifter som hänför sig till det, hemlek, dockhuslek, kim-lek, minnesspel, varuhuslek*, övning av platsbegrepp med riktiga föremål eller bildkort (t.ex. "placera nallen under sängen" eller "placera nallen mellan stolen och bordet")
Småbarnspedagogiken och dess närmiljö	Daghemslokalerna, föremål, funktioner och leksaker, närmiljö (park, gård m.m.) och verb som anknyter till dessa.	Materialet En dag med familjen Kippin, varuhuslek*, kim-lek med bildkort, funktionell övning av verb och ordförråd (t.ex. rör dej skuttandes till kortet med bild på morgonsamlingen), bilder som stöd vid förflyttningar och aktiviteter, lektavlor och aktivitetstavlor med bilder
Matsituationen	Besticken och möblerna, mattiderna (lunch, middag, morgonmål osv.), matvaror och verb som anknyter till dem (äta, dricka, tugga, hålla, breda, skära) Adjektiv: hett, kallt Ord som hänför sig till mängder: mycket, litet, mera	Kim-lek med riktiga kärl eller bildkort, att duka ett bord enligt direktiv, hemlek, minnesspel med bildkort, övning i att benämna platsbegrepp och kärl med hjälp av riktiga kärl (t.ex. "sätt kniven in i glaset"), då man talar om saker använder man meningar: barn uppfattar ofta t.ex. att stol heter "sitta" så därför säger man "sätt dej på stolen" i stället för att man endast skulle säga "sätt dej". Matlista med bilder används aktivt.
Frukt och grönsaker	Frukt, grönsaker, bär, rotsaker m.m. Verb som hänför sig till dem (skala, skära i bitar, plocka)	Olika minnesspel med bildkort, kim-lek och kategoriseringsuppgifter (t.ex. varuhus), att undersöka, smaka på och benämna riktiga grönsaker, bär och frukter
Djur	Sällskapsdjur, husdjur, vilda djur, djurfamiljer	Olika minnesspel med bilder, kim-lek och kategoriseringslekar (t.ex. varuhus)
Platser och fortskaffningsmedel	Butik, daghem, hamn, frisörsalong osv. Buss, bil, cykel, fartyg osv. Verb som hänför sig till resande	Olika minnesspel med bilder, kim-lek och kategoriseringslekar (t.ex. varuhus), ledd buss- eller flygplanslek där man reser till olika ställen*, besöka olika platser, titta på videofilmer och bilder från olika platser samt på fortskaffningsmedel och vad man gör i dem

Hobbyverksamhet	Olika sporter, dans, konstämnen, utflykter m.m. och verb som hänför sig till dessa	Olika minnesspel med bilder, kim-lek och kategoriseringslekar (t.ex. varuhus), att prova på olika grenar och att benämna dem (med bilder) aktiviteterna i småbarnspedagogiken
Pyssel	Pysselverktyg och verb som hänför sig dessa (lim: limma, sax: klippa)	Olika minnesspel med bilder, kim-lek och kategoriseringslekar (t.ex. varuhus), benämning av riktiga verktyg, och exempelvis ett minnesspel där man ska kombinera rätt tillbehör med rätt verb
Musik	Instrument och verb som hänför sig till dem. Beskrivande ord såsom sakta, hårt, snabbt och långsamt	Olika minnesspel med bilder, kim-lek och kategoriseringslekar (t.ex. varuhus), att benämna instrument under de gemensamma musikstunderna, att öva platssbegrepp med riktiga redskap samt kim-lek
Motsatser	Långsam-snabb Stor-liten Lång-kort Het-kall m.m.	Olika ”kombinera rätt motsats”-spel och minnesspel

***Att leka varuhus**

Denna lek härstammar ursprungligen från KILI-materialet (Isokoski, Lindholm, Lindholm, Vepsäläinen 2002). I den pysslar den vuxna ett stort hus av kartong. Huset delas i olika våningar. Därefter väljer man ur temabundna kortserier 2–5 teman för de olika våningarna och korten blandas med bildsidan neråt mot golvet. Barnet lyfter ett kort i sänder, benämner det med den vuxnas hjälp och så funderar man tillsammans till vilken våning kortet hör (t.ex. djuren till djurens våning, verben till verbens våning och frukterna till frukternas våning). Till sist, då alla kort är placerade i varuhuset, går man ännu igenom dem och benämner dem en gång till.

***Buss eller flygplanslek** (den här leken passar bra att även leka i en större grupp för att delaktiggöra flerspråkiga och mångkulturella barn):

Du behöver bussbiljetter, bilder som föreställer olika platser, en buss gjord av stolar, ett förarsäte och en ratt samt en plats där allt detta rymms.

Innan start: Lyssna på sången om bussen på alla gruppens språk, om den kan hittas (t.ex. i Youtube). Man kan ta hjälp av vårdnadshavare eller Google-översättaren då man söker. Skriv också till exempel ”god morgon” på lappar på alla språk och lär er tillsammans med barnen att uttala frasen. Man kan också ta med barnen då man bygger bussen och samtidigt visa bilder för dem av en buss.

Såhär gör man i leken: Barnen köar på olika anvisade busshållplatser (barnen lär sig hur man stannat en buss). När någon stiger på, hälsar busschauffören (den vuxna) ”god morgon” på något språk som används i gruppen och barnet svarar på samma språk. Framför busschauffören finns bilder på platser där barnet kan visa vart hen vill resa. Chauffören säljer en biljett åt hen och ber barnet sätta sig. På vägen kan det finnas upp- och nerförsbackar, gropiga vägar med mera. När man närmar sig busshållplatsen säger chauffören med hög röst vad platsen heter och visar samtidigt bilden bakåt åt alla passagerare så att alla säkert vet när det är deras

busshållplats. Man kan fortsätta leken så länge barnen orkar. Ifall det finns flera vuxna med i leken så kan någon ibland stiga på och agera som biljettkontrollör, eller till exempel när barnen stiger av så kan en annan vuxen visa en passande bild på surfplatta (exempel: när barn 1 stiger av vid Hesburger ser man på bilder som passar in med det och när barn 2 stiger av vid skogsbrynet så ser man snabbt på ett par bilder om skogen).

Aktivare ordförrådslekar

Att kombinera rörelse och språkövningar är ett bra alternativ när barnet behöver aktivare övningar. Ordförrådet i svenska eller finska kan man exempelvis öva med de lekar som presenteras nedan. För dessa lekar behövs bildkortsserier.

Rör dig från ett kort till ett annat

Korten som hänför sig till temat fästs till exempel med häftmassa på golvet så att det exempelvis bildas en cirkel eller någon annan passlig bana. Man kommer överens med barnet på vilket sätt man rör sig på banan (till exempel genom att hoppa). Barnet kastar tärning och rör sig så många steg framåt på banan som tärningen visar. Då barnet stannar på ett kort så säger hen det ord som står på kortet. Om barnet ännu befinner sig i den fas där hen inte producerar tal på det språk hen håller på att lära sig är det den vuxna som säger ordet och barnet upprepar ordet (om hen vill).

Rör dej på ett visst sätt till ett visst kort

I den här leken är det bra att ha två exemplar av samma bildkort. Exemplar av respektive bildkort placeras runt omkring i rummet och med hjälp av det andra kortet visar den vuxna till vilken bild man ska röra sig. Man tar också med bilder av olika verb (till exempel springa, hoppa, krypa, gå), och den vuxna berättar för barnet eller barnen till vilket kort man ska röra sig (till exempel "spring till morgonsamlingsbilden"). Senare kan man leka leken så att de barn som redan producerar mera tal på det språk de håller på att lära sig kan ge direktiv till den vuxna eller de andra barnen.

Tips till S2-undervisningen

- Kielinuppus sånger, [Kielinuppu – YouTube](#)
- Widgit-online bildverktyg, dit varje enhet inom småbarnspedagogiken har sina egna koder [Widgit Online](#)
- En dag med familjen Kippin-materialpaket eller Roihusten arjessa-materialpaket (finns i varje enhet)
- Upptäck och berätta med familjen Kippin-materialpaket (enhetsvisa skillnader)
- Roihusten matkassa-materialpaket (kan lånas från Lekoteket), på svenska: [Kippin House - Kipinäkeskus](#), på finska: [Roihusten perhe - Kipinäkeskus \(kipinakeskus.fi\)](#)
- Färdiga temabildkortsserier (djur, yrken, verb m.m.) för övningar hittas på Teams → Pedagogisk verksamhet: bildstöd → temabundna bildkortsserier (bilderna är gjorda med Papunets vertyg)
- Mera material för undervisningen hittas till exempel på [Viitotturakkaus.fi \(på finska\)](#) och [Papunet | Tillgänglig kommunikation](#) samt [Språkens rika värld-material | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi/sv\)](#)
- Kielivertailutyöväline [KieliVertailu-työväline | KieliVertailu](#)
- SpråkPeda handledningsvideor (på finska):
 - Ibruktage: [KieliPeda-työvälineen käyttöönottokoulutus – YouTube](#)
 - Inledning: [KieliPeda video 1: johdanto – YouTube](#)
 - Blankett 1: [KieliPeda video 2: KieliPeda osio 1 – Kielitietoisien oppimisympäristön arviointi – YouTube](#)

- Blankett 2: [KieliPeda video 3: KieliPedan osio 2 – Monikielisen lapsen kielimaailman tarkastelu – YouTube](#)
- Blankett 3: [KieliPeda video 4: KieliPedan osio 3 – Monikielisen lapsen suomen kielen taitojen seuranta – YouTube](#)

Ett exempel på övning i att bilda meningar

En enkel övning i att bilda meningar är till exempel "tokiga meningar", som i sin lättaste form fungerar så här :

Placera subjektkort på ett gult underlag (t.ex familjemedlemmar, yrken, djur), verbkort på rött underlag (t.ex. springa, simma, klättra) och olika platskort på grönt underlag (t.ex.frisörsalong, polisstation, affär). Barnet lyfter ett kort från vart underlag och man bildar tillsammans en mening på två, tre eller fyra ord (t.ex. giraffen simmar eller giraffen simmar i cafét. Därefter får barnet tänka efter om meningen kan hända på riktigt. Ifall man vill kan man fästa gem på korten och fiska upp dem med ett magnetmetaspö.

Ett annat bra sätt att öva talat språk på meningsnivå är att använda en aktivitetstavla i vardagen i daghemmet, till exempel så att man i samband med matsituationen visar "jag vill ha mjölk" i stället för att man skulle lära barnet att endast visa på bilden av mjölk.

Ett exempel på att öva platsbegrepp

Man kan kombinera övningar av platsbegrepp med övningar av ordförråd i nästan vilket tema som helst. Bäst fungerar övningen med konkreta föremål, men man också öva med bildkort.

En övning i platsbegrepp kombinerad med en övning i ordförrådet för pyssel kunde se ut så här:

Den vuxna ger barnet direktiv: "Placera limstiftet mellan penseln och saxen" eller "placera saxen under den gula kartongen". Senare då barnet är i det skedet av inläringen att hen själv producerar tal kan hen ge motsvarande direktiv till den vuxna.

Allmänt:

- I alla flerspråkiga och mångkulturella grupper satsar man särskilt på språkutveckling och språkmedvetenhet: vardagsrutiner, bildstöd, lekmodeller, benämning av aktiviteter, smågrupper, uppmuntran till kommunikation och stöd för utvecklingen av barnets eget modersmål.
- Språk- och kulturläraren inom småbarnspedagogik (KIEKU) stöder och kan konsulteras vid planeringen och genomförandet av verksamheten.
- Då det finns S2-barn i gruppen deltar KIEKU och biträdande enhetsledaren i ifyllandet och utvärderingen av KieliPeda blankett 1.

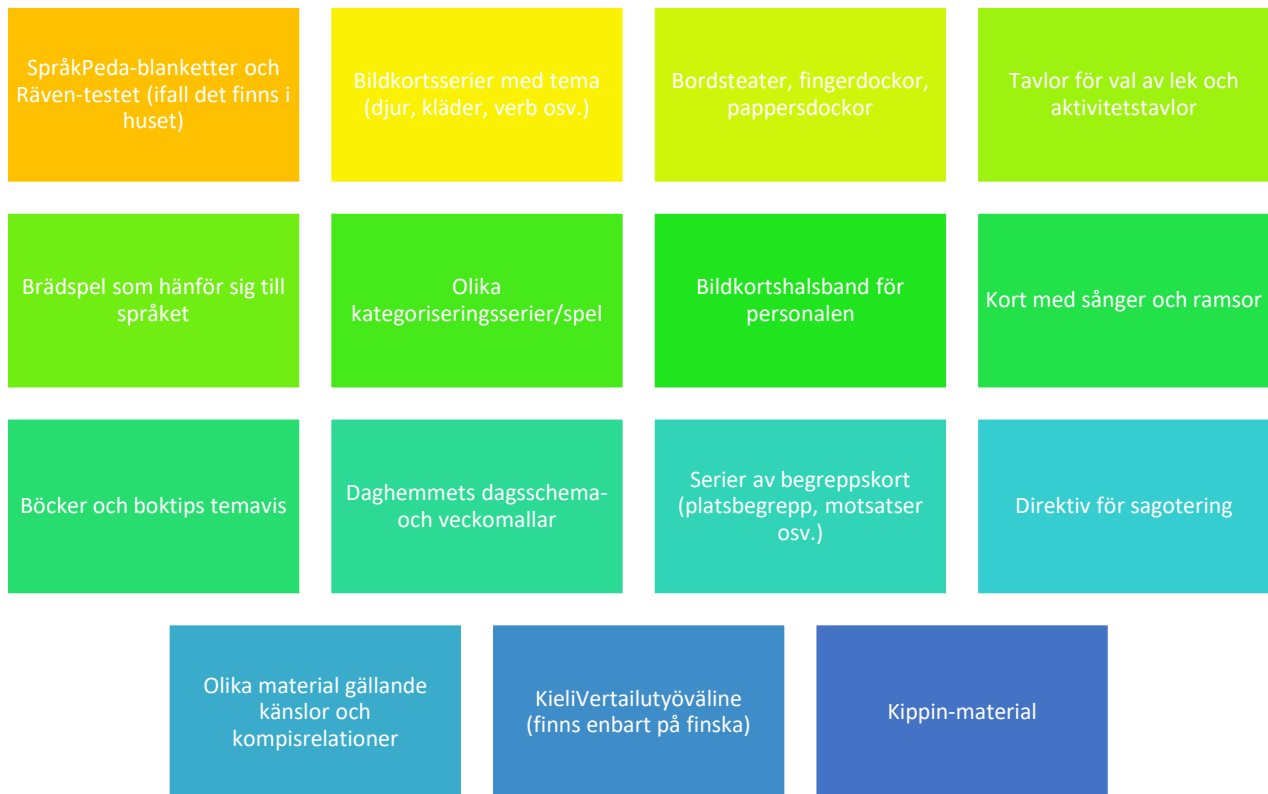
Språkutvärderingen:

Läraren inom småbarnspedagogik gör Råven-testet. KIEKU utvärderar S2-barnens utveckling i det finska språket med Roihusten eväsretki-testet två gånger per år. Specialläraren inom småbarnspedagogik gör KEHU-testet.

Språkmaterialskåpet

Det underlättar er vardag i daghemmet att ta i bruk ett språkmaterialskåp där materialet är i gemensam användning. Det är eventuellt inte nödvändigtvis ändamålsenligt att varje grupp har egna temabildserier om de inte är i dagligt bruk. Olika bildkort och temabundna bildkortsserier hittar du på Teams → bildstöd (bilderna från Papunet).

I ett språkmaterialskåp kan det till exempel finnas:

Åskådningsfostran

Som tema vid småbarnspedagogikens åskådningsfostran är frånvaro av religion och de religioner och åskådningar som förekommer i barngruppen. Dessa teman kan också undersökas mera vidsträckt tillsammans med barnen. Målet för åskådningsfostran är att utveckla ömsesidig respekt och stöda utvecklingen av barnens kulturella och åskådningsmässiga identitet. Ett naturligt sätt att granska åskådningar är till exempel via årets fester och evenemang samt dagliga händelser, såsom påklädning eller matsituationen. Vi ger utrymme för förundran och frågor och skapar en trygg omgivning där man får prata om olika saker (Utbildningsstyrelsen 2022, Grunderna för planen för småbarnspedagogik).

Mer detaljerade direktiv för Lovisa stads åskådningsfostran hittar du på Teams → Pedagogisk verksamhet → Lärarens handbok → Åskådningsfostran → Direktiv för åskådningsfostran i Lovisa stad.pdf

Källor

[Kippin House - Kipinäkeskus](#)

Handbok på finska för Helsingfors stads program Ota koppi: [Ota koppi – Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus Helsingissä](#)

Hjärnförbundet (2022). [Puheen ja kielenkehitys | Aivoliitto](#)

Isokoski, M., Lindholm L., Lindholm R. och Vepsäläinen R. (2002). KILI – Kieli ja liikunta: ryhmäkuntoutusohjelma kielihäiriöisille lapsille.

Institutet för hälsa och välfärd, THL (2021). [Käsitteet – Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus](#)

[Kielinuppu – YouTube](#)

Kotka stad (2019). [Monikielisyden tukemisen suunnitelma, uusin.pdf](#)

Niemitalo-Haapola E., Haapala S. och Ukkola S. (red.) (2020). *Lapsen kielenkehitys*.

[Samspel och kommunikation för alla - Papunet på svenska](#), motsvarande finska sidor: [Papunet | Selkeää ja saavutettavaa viestintää](#)

Utbildningsstyrelsen (2022). Språkens rika värld-material (*delvis på finska*): [Språkens rika värld-material | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi/sv\)](#)

Utbildningsstyrelsen (2022). Delaktighet i småbarnspedagogiken-videoserie (*delvis på finska*): [Delaktighet i småbarnspedagogiken-videoserie | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi/sv\)](#)

Utbildningsstyrelsen (2022). [Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022 | Utbildningsstyrelsen](#).

Utbildningsstyrelsen (2022). Stöd för det egna modersmålet: [Stöd för det egna modersmålet | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi/sv\)](#). Mer material på den motsvarande finska webbsidan: [Oman äidinkielen tukeminen | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Vanda stad (2021). Handbok för språk-, kultur- och åskådningsmedveten småbarnspedagogik: <https://www.vantaa.fi/sites/default/files/document/RU%20Kieli-%20kulttuuri-%20ja%20katsomustietoisen%20varhaiskasvatuksen%20k%C3%A4sikirja.pdf>

Vasa stad (2019). [ed859053-suomi-toisena-kielena-opetussuunnitelma-varhaiskasvatuksessa.pdf](#)

[Viitotturakkaus.fi](#)

Åbo stad (2011). Till vårdnadshavare riktade broschyrer på olika språk om modersmålets betydelse: [Oman äidinkielen merkitys -esitteet – Monikulttuurinen opetus \(turku.fi\)](#)

Skapad 2022, Senni Laamanen S2-lärare inom småbarnspedagogik

Uppdaterad: 2025 Senni Laamanen, språk- och kulturlärare inom småbarnspedagogik

